

Міністерство охорони здоров'я України
Департамент охорони здоров'я
Вінницької обласної державної адміністрації
Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова
КНП "Вінницька обласна клінічна лікарня
ім. М.І. Пирогова Вінницької обласної Ради"

За редакцією Горового В.І., Яцини О.І.

НЕТРИМАННЯ СЕЧІ У ЖІНОК

Навчальний посібник

друкарня-видавництво
 ТВОРИ
створимо разом

Вінниця
«ТВОРИ»
2020

**Навчальний посібник рекомендований до друку
Вченою радою Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова
(протокол № 6 від 30.01.2020 р.)**

Рецензенти:

Молчанов Р.М. – д. мед. наук, професор кафедри хірургії №1
ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”

Ухаль О.М. – д. мед. наук., професор кафедри урології і нефрології
Одеського національного медичного університету

Ліхачов В.К. – д. мед. наук, професор, завідувач кафедри акушерства та
гінекології №2 Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава)

Н 57 **Нетримання сечі у жінок:** навчальний посібник / За ред. В.І. Горового, О.І. Яцини. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 472 с., іл.
ISBN 978-966-949-311-8

Навчальний посібник висвітлює сучасні питання анатомії, термінології, епідеміології, етіології, патофізіології, діагностики та лікування різних видів нетримання сечі у жінок. Наведена власна оригінальна класифікація стресового нетримання сечі у жінок, а також методи консервативного та хірургічного лікування цього поширеного захворювання з позицій уродинамічних досліджень. Представлені сучасні класифікації пролапсів тазових органів та методи їх корекції у жінок із нетриманням сечі. Описані причини, методи діагностики та лікування імперативного, постійного, нейрогенного, парадоксального, коїтального, функціонального та нетримання сечі після завершення акту сечовипускання, які недостатньо повно описані у вітчизняній літературі. Дана характеристика сучасним абсорбуючим захисним гігієнічним засобам для пацієнток із нетриманням сечі. Пропонується для практичного використання урологам, акушер-гінекологам, хірургам, невропатологам, сімейним лікарям, фізіотерапевтам, клінічним ординаторам, інтернам, а також студентам вищих медичних закладів III – IV рівня акредитації.

УДК 616.62-008.22-055.2(075.8)

ISBN 978-966-949-311-8

© Горовий В.І.,
Яцина О.І., 2020
© ТОВ «ТВОРИ», 2020

МАЗОРЧУК БОРИС ФЕДОРОВИЧ
(1934 - 2019)

В житті не досить часто ми маємо нагоду зустрітись із талановитими людьми, яскравими постатями, здібними лікарями-науковцями, письменниками, організаторами, вчителями та надійними друзями. Саме професор Мазорчук Борис Федорович зумів поєднати у собі вищеперераховані якості, із якими нам довелось зустрітись на "полі бою" (в операційній), науково-практичних конференціях та конгресах, захистах докторських та кандидатських дисертацій, у творчому процесі написання сумісних підручників, монографій, посібників та методичних рекомендацій. Борису Федоровичу одному із перших належить ідея об'єднання зусиль урологів та гінекологів України для покращення надання акушерсько-гінекологічної допомоги жінкам, попередженню та усуненню пошкоджень сечових органів під час акушерсько-гінекологічних операцій. Завдяки його ідеям та наполегливій роботі побачили світ наступні наші сумісні праці: "Акушерство і гінекологія: Підручник для сімейних лікарів" (2007) (Розділ 16. Нетримання сечі та гіперактивний сечовий міхур); монографія "Інтраопераційна травма сечових органів при хірургічних та акушерсько-гінекологічних операціях" (2008); методичні рекомендації "Сучасні принципи діагностики та лікування нетримання сечі у жінок без пролапсу тазових органів" (2014); посібники "Практична урогінекологія: курс лекцій" (2015) та "Клінічна анатомія сечостатевого органів" (2016). Борис Федорович на протязі 22 років очолював провідну в Україні кафедру акушерства та гінекології №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

Невпинне бажання до пізнання нового, поділитись своїм практичним досвідом як організатора та практичного лікаря акушер-гінеколога спонукали Мазорчука Б.Ф. надрукувати більше 560 наукових робіт в місцевих, республіканських, всесоюзних та закордонних виданнях; видати 18 монографій та навчальних посібників; 5 підручників; 30 методичних рекомендацій; 25 авторських посвідчень на винаходи та патенти; 90 раціоналізаторських пропозицій. Титанічна праця професіонала була відзначена першою премією на 9-му Європейському конгресі (1991) за розробку своєї докторської дисертації "Вплив зовнішніх негативних факторів на вагітну і новонародженого". Під керівництвом Мазорчука Б.Ф. підготовлено 2 доктори та 16 кандидатів медичних наук. Довгі роки Борис Федорович був членом редакційної колегії чотирьох фахових журналів, членом Республіканської проблемної комісії з акушерства та гінекології, головою асоціації акушер-гінекологів Вінницької області, членом Національної спілки журналістів. Особиста відданість обраній професії, невпинний професіональний поступ, організаційні та наукові здібності, постійна увага до жінки, яка потребує допомоги, була оцінена керівництвом країни Почесними грамотами Міністерства охорони здоров'я, почесним знаком "Відмінник охорони здоров'я", почесною відзнакою "Винахідник СРСР" та багатьма медалями. Саме тому учні, колеги та друзі Бориса Федоровича, автори даного посібника, вирішили присвятити свою працю цій талановитій людині, лікарю, науковцю, письменнику, який дарував усім доброту та людяність.

СТИСЛІ ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГОРОВИЙ ВІКТОР ІВАНОВИЧ – к. мед. наук, ординатор клінічного високоспеціалізованого урологічного центру КНП “Вінницька обласна клінічна лікарня ім. М.І. Пирогова Вінницької обласної Ради”, доцент курсу урології кафедри хірургії №1 з курсом урології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. Автор 255 наукових праць, 10 науково-методичних посібників, 3 монографій з урології, 16 патентів на винаходи, 2 інформаційних листів, 1 методичних рекомендацій, співавтор 1 підручника (Акушерство і гінекологія: Підручник для сімейних лікарів, 2007). Академія наук вищої освіти України у 2017 році нагородила навчальний посібник Горового В.І. та співавторів “Практична урогінекологія: курс лекцій” (2015) першою премією журі конкурсу за номінацією “Підручник”, а у 2018 році навчальний посібник Горового В.І. та співавторів “Клінічна анатомія сечостатевого органів” (2016) - першою премією конкурсу “Краще видання року” у номінації “Навчальний посібник”. У 2019 р. Українська федерація вчених Національної академії наук України нагородила Горового В.І. почесною грамотою та орденом “НАУКОВЕЦЬ РОКУ 2019” за вагомі здобутки та особистий внесок у розвиток науки України. Більше 35 років Горовий В.І. займається актуальними

проблемами урогінекології: розладами сечовипускання та різними видами нетримання сечі у жінок, пошкодженнями сечостатевого органів під час акушерсько-гінекологічних операцій, гострим гестаційним пієлонефритом та уросепсисом, уродинамічними дослідженнями та аномаліями сечових органів у жінок. Практична робота Горового В.І. вилилась у написанні навчально-методичних посібників та монографій із невідкладної урології “Посібник з невідкладної урології для лікарів швидкої медичної допомоги” (1999), “Гостра кровотеча в урології” (1999), “Корекція невідкладних станів в урології” (2004), “Інтраопераційна травма сечових органів при хірургічних та акушерсько-гінекологічних операціях” (2008), “Невідкладна урологія в практиці лікарів хірургічного профілю” (2001, 2018). Разом із ПП “Укртехмед” Горовий В.І. вперше в Україні у 2007 році впровадив методику трансобтураторного слінгу вітчизняним набором “Укртехмедслінг” при хірургічному лікуванні стресового нетримання сечі у жінок. Горовий В.І. впровадив оригінальний портативний апарат (електростимулятор) для амбулаторного консервативного лікування нетримання сечі у жінок, а також оригінальні інструменти та методики пубо-вагінального фасціального слінгу і кольпосуспензії при хірургічному лікуванні стресового нетримання сечі у жінок.

ЯЦИНА ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ – к. мед. наук, Заслужений лікар України, заступник директора з лікувально-координаційної роботи Національного Інституту раку, президент Всеукраїнської асоціації пластичної та реконструктивної хірургії тазового дна. Автор 195 наукових праць, 15 патентів на винаходи, 17 інформаційних листів, 4 методичних рекомендацій, співавтор 2 навчальних посібників “Клінічна анатомія сечостатевого органів” (2016) та “Невідкладна урологія в практиці лікарів хірургічного профілю” (2018), 1 підручника “Textbook of male genitourethral reconstruction” (2020). Нагороджений Золотою медаллю на VIII міжнародному салоні винаходів та нових технологій “Новий час” у 2012 р. за розробку “Уродинамічної системи та нові методики проведення урологічних та проктологічних обстежень”.

СТИСЛІ ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ШАПРИНСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри хірургії №1 з курсом урології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ЧАЙКА ГРИГОРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

БУЛАВЕНКО ОЛЬГА ВАСИЛІВНА – д. мед. наук, професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

САПСАЙ АНДРІЙ ОЛЕКСАНРОВИЧ – к. мед. наук, лікар – уролог, кафедра хірургії Військового госпіталю м. Мапуту (Мозамбик)

ЯЦИНА ОКСАНА ІВАНІВНА – к. мед. наук, лікар–гінеколог, кафедра акушерства та гінекології госпіталю м. Ма-тола (Мозамбик)

УХАЛЬ МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ – д. мед. наук, професор кафедри урології і нефрології Одеського національного медичного університету

ГУРЖЕНКО ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ – д. мед. наук, професор, головний науковий співробітник відділу сексопатології та андрології ДУ “Інститут урології НАМН України”, професор кафедри урології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика

ВОРОБЕЦЬ ДМИТРО ЗІНОВІЙОВИЧ – д. мед. наук, професор кафедри урології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького

ДЗІСЬ НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА – д. мед. наук, професор кафедри акушерства та гінекології №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

КОНЬКОВ ДМИТРО ГЕНАДІЙОВИЧ – д. мед. наук, професор кафедри акушерства та гінекології №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ЖУЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ – д. мед. наук, професор кафедри загальної хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ЗАЙЦЕВ ВАЛЕРІЙ ІВАНОВИЧ – д. мед. наук., професор кафедри урології та нейрохірургії ВДНЗУ “Буковинський державний медичний університет”

РУДЬ ВІКТОР ОЛЕКСІЙОВИЧ – д. мед. наук, завідувач гінекологічним відділенням Вінницького міського полового будинку №2, доцент кафедри акушерства та гінекології №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

АНДРІЙЧУК ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ – д. мед. наук, професор кафедри анатомії людини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

НОЧВИНА ОЛЕНА АНАТОЛІІВНА – д. мед. наук, доцент кафедри акушерства та гінекології №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ПРОЦЮК РАДУ ГЕОРГІЙОВИЧ – д. мед. наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, академік Академії наук вищої освіти України, перший віце-президент Академії наук вищої освіти України

ХМІЛЬ СТЕФАН ВОЛОДИМИРОВИЧ – д. мед. наук, професор кафедри акушерства та гінекології №1 Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, Заслужений діяч науки і техніки України

МИСАК АНДРІЙ ІВАНОВИЧ – к. мед. наук, доцент кафедри хірургії №1 з урологією та малоінвазивною хірургією ім. Л.Я. Ковальчука Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського

БАРАЛО ІГОР ВІТАЛІЙОВИЧ – к. мед. наук, доцент, завідувач курсу урології кафедри хірургії №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

КАПШУК ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ – завідувач клінічним високоспеціалізованим урологічним центром КНП “Вінницька обласна клінічна лікарня ім. М.І. Пирогова Вінницької обласної Ради”, головний спеціаліст Департаменту охорони здоров'я та курортів Вінницької обласної державної адміністрації з організаційно-методичної роботи за фахом “Урологія”, асистент курсу урології кафедри хірургії №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

СОСНІН МИКОЛА ДМИТРОВИЧ – к. мед. наук, доцент кафедри урології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика; відділення ендouroлогії ДУ “Інститут урології НАМН України”; головний експерт компанії OLYMPUS із малоінвазивних технологій в Україні

ЗАЧЕСЛАВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ – к. мед. наук, асистент кафедри урології і нефрології Одеського національного медичного університету

НЕТРИМАННЯ СЕЧІ У ЖІНОК

ТРИЦЬ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ – к. мед. наук, асистент кафедри урології Івано-Франківського національного медичного університету

ГУРЖЕНКО ОЛЕНА ЮРІЙВНА – к. мед. наук, асистент кафедри акушерства, гінекології та перинатології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, лікар акушер-гінеколог КНП “Київський міський пологовий будинок №1”

ГУРЖЕНКО АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ – к. мед. наук, лікар-уролог II урологічного відділення ДУ “Інститут урології НАМН України”

ХАБРАТ БОРИС ВОЛОДИМИРОВИЧ – к. мед. наук, провідний науковий співробітник наукового відділу малоінвазивної хірургії Державної наукової установи “Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини” Державного управління справами

МЕГЕРА ВАЛЕРІЙ ВІКТОРОВИЧ – к. мед. наук, доцент кафедри загальної, дитячої та онкологічної урології Харківської медичної академії післядипломної освіти

КАТЕЛЯН ОЛЕНА ВІКТОРІВНА – к. мед. наук, доцент кафедри загальної хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ШИЛО ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ – к. мед. наук, Заслужений лікар України, завідувач урологічним відділенням КНП «Черкаської обласної лікарні Черкаської обласної Ради», головний позаштатний спеціаліст з урології ДООЗ Черкаської ОДА

ПИТЛИК ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ – Заслужений лікар України, завідувач урологічним відділенням Калуської центральної районної лікарні Івано-Франківської області

ОНИЩУК АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ – завідувач урологічним відділенням Волинської обласної клінічної лікарні, обласний позаштатний уролог

ДУБОВИЙ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ – ординатор клінічного високоспеціалізованого урологічного центру КНП “Вінницька обласна клінічна лікарня ім. М.І. Пирогова Вінницької обласної Ради”

МУДРИЦЬКИЙ ВОЛОДИМИР БРОНІСЛАВОВИЧ – ординатор клінічного високоспеціалізованого урологічного центру КНП “Вінницька обласна клінічна лікарня ім. М.І. Пирогова Вінницької обласної Ради”

КОСТЮЧЕНКО СЕРГІЙ АНДРІЙОВИЧ – лікар-уролог, андролог КНП “Вінницька міська клінічна лікарня № 1”

МИКОЛЮК ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ – ординатор урологічного відділення Подільського регіонального центру онкології м. Вінниця

ПАВЛЮК СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ – лікар-уролог КНП “Вінницький обласний клінічний госпіталь ветеранів війни Вінницької обласної Ради” та лікувально-діагностичного кабінету літотрипсії

КАМІНСЬКИЙ ВАЛЕРІЙ ВЛАДИСЛАВОВИЧ – лікар-уролог приватного медичного центру “Інномед – центр ендохірургії”

ЦИГАНОК ЕЛЕОНОРА ВАСИЛІВНА – лікар-гінеколог Київського міського консультативно-діагностичного центру

БАЛАЦЬКИЙ РОМАН КОСТЯНТИНОВИЧ – завідувач урологічним відділенням КНП “Вінницька міська клінічна лікарня швидкої медичної допомоги”, асистент курсу урології кафедри хірургії №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ЛИТВИНЕЦЬ ВЛАДИСЛАВА ЄВГЕНІВНА – асистент кафедри урології Івано-Франківського національного медичного університету

ГРИНЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ – лікар-уролог КНП «Козятинська центральна районна лікарня Козятинської районної ради» Вінницької області

КОСТЮЧЕНКО–ФАЙФОР ОЛЬГА СЕРГІЙВНА – асистент кафедри променевої діагностики, променевої терапії та онкології з курсом радіології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

БОГАДЕЛЬНИКОВА КАТЕРИНА ІГОРІВНА – лікар акушер-гінеколог Київського міського пологового будинку №1

МАРЧЕНКО ЮРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ – лікар акушер-гінеколог клініки “Smart Medical Center” м. Київ

МЕЛЕНЕВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ДМИТРОВИЧ – лікар-уролог, асистент кафедри хірургії №4 з циклом онкології Університетської клініки м. Одеса

ХАМРАЄВ ХУСНУТДІН НАСРЕТДИНОВИЧ – клінічний ординатор курсу урології кафедри хірургії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (Туркменістан, Лебапський вelayat, етрап Керки)

ГОРОВИЙ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ – лікар-інтерн уролог КНП “Могилів-Подільська окружна лікарня інтенсивного лікування” Вінницької області

ЗМІСТ

Вступ	8
Перелік умовних скорочень	13
Розділ 1. Історичні аспекти вивчення нетримання сечі у жінок	15
Розділ 2. Анатомо-функціональні механізми утримання сечі та патофізіологія нетримання сечі у жінок	40
2.1. Анатомо-функціональні особливості сечового міхура, уретри та її сфінктерного апарату	40
2.2. Анатомо-топографічні особливості тазового дна жінки, залобкового простору та м'язово-фасціальний апарат підтримки уретри і сечового міхура	60
2.3. Фізіологічні основи акту сечовипускання та патофізіологія нетримання сечі у жінок	87
Розділ 3. Термінологія та класифікація нетримання сечі у жінок	123
Розділ 4. Епідеміологія нетримання сечі у жінок	150
Розділ 5. Етіологія різних видів нетримання сечі у жінок	169
Розділ 6. Клініка та діагностика нетримання сечі у жінок	193
6.1. Початкове обстеження жінок із нетриманням сечі	193
6.2. Спеціалізоване обстеження жінок із нетриманням сечі	206
Розділ 7. Лікування жінок із нетриманням сечі	235
7.1. Початкове лікування жінок із нетриманням сечі	235
7.1.1. Методи консервативного лікування жінок зі стресовим нетриманням сечі	235
7.1.2. Методи консервативної терапії жінок з імперативним та змішаним нетриманням сечі	250
7.1.3. Методи консервативної терапії жінок із нейрогенним нетриманням сечі	261
7.2. Спеціалізоване лікування жінок із нетриманням сечі	266
7.2.1. Хірургічні методи лікування стресового нетримання сечі у жінок без пролапсу тазових органів	266
7.2.2. Хірургічні методи лікування стресового нетримання сечі у жінок за наявності пролапсу тазових органів	326
7.2.3. Хірургічні методи лікування жінок з імперативним та змішаним нетриманням сечі	337
7.2.4. Спеціалізоване лікування жінок із нейрогенним нетриманням сечі	343
7.2.5. Хірургічні методи лікування постійного нетримання сечі у жінок на ґрунті сечостатевих нориць	357
7.2.6. Хірургічні методи лікування постійного нетримання сечі у жінок на ґрунті ектопії вічка сечоводу	396
7.2.7. Лікування жінок із парадоксальним нетриманням сечі	410
7.2.8. Лікування жінок із нетриманням сечі після завершення акту сечовипускання на ґрунті дивертикула та гіпоспадії уретри	423
7.2.9. Лікування жінок із коїтальним нетриманням сечі	437
7.3. Функціональне нетримання сечі. Захисні гігієнічні засоби для пацієнток із нетриманням сечі	449
Заключення	456
Додатки	458

ВСТУП

Під нетриманням сечі (incontinenция) розуміють мимовільне, неконтрольоване вольовими зусиллями та не пов'язане з бажанням пацієнта виділення сечі. Близько 10% світового населення, переважно жіночого, страждає цим захворюванням. Жінки страждають на нетримання сечі у 2–3 рази частіше, ніж чоловіки. За даними літератури, нетримання сечі зустрічається у 4,5–72% жінок різних вікових груп, деякі автори наводять дані про поширеність цієї хвороби у 50–80% жінок після 50 років, які проживають у домах пристарілих. Лише в США 20 млн. жіночого населення відмічають нетримання сечі, щорічні затрати на лікування складають більше 26 мільярдів американських доларів. Деякі автори називають нетримання сечі “соціальним раком”, так як захворювання вражає всі сторони життя жінки – роботу, домашній побут, соціальну, психологічну та сексуальну сфери діяльності. Нетримання сечі не загрожує життю жінки, але створює соціальні, гігієнічні, сексуальні, медичні та психологічні проблеми і значно погіршує якість життя – жінки уникають фізичних навантажень та сексуальних контактів, часто залишають роботу, ізолюють себе від суспільства, змінюють свої звички, впадають у депресію. Це захворювання переважає такі соціальні хвороби як цукровий діабет (6%), астму (7%), знаходячись на одному рівні з депресією (20%). Ризик бути прооперованою із приводу випадання тазових органів та нетримання сечі у віці до 80 років мають близько 10% жіночого населення. Недостатня інформованість населення стосовно нетримання сечі у жінок, а також знань урологів, гінекологів та лікарів суміжних спеціальностей про сучасні методи діагностики та лікування призводять до того, що лише одна із 10–25 жінок звертається за допомогою до лікаря і тільки 10–30% із них отримують кваліфіковану допомогу. “Тиха” епідемія, якою є нетримання сечі, змушує жінок звертатись за допомогою лише в запущеній та клінічно тяжкій стадії захворювання.

Нетримання сечі у жінок довгий час відносили до захворювань, на які було накладено табу в лікарській практиці, обговорювати цю проблему в цивілізованому суспільстві було не прийнятно. Як хворі, так і лікарі відносились до цієї патології без достатньої уваги, так як на загальний стан здоров'я та летальність вона мало впливала. У 80-х роках ХХ століття проблема нетримання сечі сколихнула голови лікарів різних країн, захворювання перестало бути „мовчазним”, активно розробляються нові методи діагностики та лікування цієї хвороби. У розвинених країнах для лікування різних видів нетримання сечі були створені національний центр допомоги таким хворим, різні фонди, фундації та благодійні асоціації. Були організовані спеціальні компетентні комісії із групи лікарів – професіоналів, які мають великий практичний досвід надання допомоги цій категорії жінок для оцінки результатів як консервативної терапії нетримання сечі, так і різних методів хірургічного лікування. Публікуються рекомендації (стандарти) Європейської, Американської, Канадської та інших асоціацій урологів, гінекологів та урогінекологів по обстеженню, початковому та спеціалізованому лікуванню таких хворих. У 1971 р. було створено Міжнародне товариство з вивчення утримання сечі (ICS), щорічно ICS поводить конференції в різних кінцях світу (відбулось 49) і сьогодні об'єднує більше 3000 членів товариства із 80 країн. Перша Міжнародна консультація з нетримання сечі (ICI) відбулась у 1998 р. в Монако як

наслідок світової проблеми нетримання сечі із близько 200 млн. людей, які страждають від цього недугу. Відбулись 6 Міжнародних консультацій (нарад) із питань вивчення нетримання сечі, остання – у 2016 р. у Токіо.

Серед жінок розповсюджені переважно 3 види нетримання сечі: стресове (нетримання сечі при напруженні), імперативне (ургентне) та змішане. За даними А.С. Переверзева (2000) серед усіх видів нетримання сечі частка стресового нетримання складає 64%, імперативного – 20%, змішаного – 12%, на інші види припадає 4%. И.А. Аполихина та співавт. (2005) відмічають значну перевагу стресової інконтиненції (78,3%) над змішаною (13,7%) та імперативною (8%). За даними Р. Abrams та співавт. (2017) частка стресового нетримання сечі складає близько 50%, імперативного – 20%, змішаного – 30%. У 2010 р. Міжнародна урогінекологічна асоціація (IUGA) та Міжнародне товариство з вивчення утримання сечі (ICS) опублікували оновлену термінологію та класифікацію дисфункцій нижніх сечовивідних шляхів та пролапсу тазових органів жінки (дисфункцій тазового дна жінки). Згідно IUGA та ICS (2010) виділяють наступні види нетримання сечі у жінок: стресове, імперативне (ургентне), змішане, постуральне, нічний енурез, постійне, несвідоме (нечутливе) та коїтальне. Власний досвід та аналіз літератури дозволив нам додатково рекомендувати до використання в практичній роботі також наступні види нетримання сечі у жінок: нейрогенне, парадоксальне та функціональне.

В останні роки нетриманню сечі стали приділяти велике значення і в Україні. У 2010 р. Асоціація урологів України видала на українській мові рекомендації Європейської асоціації урологів із проблеми нетримання сечі, у тому числі і у жінок. Відбулась ІХ Обласна конференція урологів та гінекологів із міжнародною участю (Харків, 21–22 червня 2001 р.) з актуальних проблем урогінекології; конференції гінекологів та урологів “Вагінальна хірургія – сьогодні і завтра” (Вінниця, 2005, 2010); міжнародна конференція гінекологів “Современные малоинвазивные вмешательства на органах репродуктивной системы и тазового дна у женщин” (Київ, 22–23 грудня 2006 р.); широко висвітлені питання нетримання сечі у жінок на науково-практичних конференціях урологів “Актуальні питання урології” (Чернівці, 2003, 2006, 2008), щорічних конференціях “Урологія, андрологія, нефрологія – досягнення, проблеми, шляхи вирішення” (Харків), “Малоінвазивні технології в урології” (Яремче, 2007, 2008, 2015, 2017), “Актуальні питання сучасної урології, онкоурології, сексопатології та андрології” (Яремче, 2014, 2016, 2018), щорічних конгресах Асоціації урологів України (Київ). На 3-му Україно – Німецькому конгресі “Інноваційні технології в гінекології, мамології та естетичній медицині” (Одеса, 30–31 травня 2019 р.) були представлені чудові доповіді стосовно діагностики та лікування нетримання сечі у жінок як гінекологами, так і урологами. Створені спеціальні центри в Україні, де проводять школи із майстер-класом із оволодінням курсантами сучасними методиками хірургічного лікування пролапсу тазових органів та стресового нетримання сечі (Вінниця). Публікації останніх років в урологічних та акушерсько-гінекологічних журналах України також свідчать про зростаючий інтерес до цієї складної проблеми з боку як урологів, так і гінекологів. Впроваджені та широко використовують в

Україні малоінвазивні залобкові, трансобтураторні та лапароскопічні методи хірургічного лікування стресового нетримання сечі. Все це змусило нас надрукувати дану книгу, яка б містила сучасні відомості про цю складну та поширену жіночу хворобу.

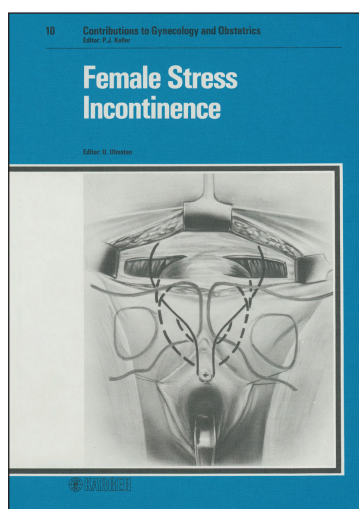
Діагностиці та лікуванню нетримання сечі присвячена не одна монографія. Якщо роботи Д.Н. Атабекова “Недержание мочи у женщин” (1936); “Функциональное недержание мочи у женщин и физическая культура” (1945); Г.И. Довженка “Анатомическое обоснование оперативного пособия для лечения тяжелых степеней недержания мочи у женщин” (1952); А.Н. Тетрадова “Недержание мочи при напряжении у женщин” (1968); И.А. Гаврилюка, Н.А.Гаврилюка “Недержание мочи” (1978) (**мал. 1**); Д.П. Чухриенка та співавт. “Атлас урогинекологических операций” (1981); Ulmsten U. (1983) “Female stress incontinence” (**мал. 2**) дещо застаріли, то монографії акушер-гінекологів Г.А. Савицького, А.Г. Савицького “Недержание мочи в связи с напряжением у женщин” (2000); Г.А. Савицького, А.Г. Савицького, В.Ф. Беженаря “Уродинамические аспекты недержание мочи при напряжении у женщин” (2008) (**мал. 17**); P.K. Sand, D.K. Ostergard (1995) “Urodynamics and the evaluation of female incontinence” (**мал. 5**) написані з позиції уродинаміки нижніх сечових шляхів. Питання нетримання сечі у жінок висвітлені у таких книгах та монографіях: “Руководство по урогинекологии” (1986) Д.В. Кана; “Surgery of female incontinence” (1986) S.L. Stanton, E.A. Tanago (**мал. 3**); “Female urinary incontinence” (1994) A. Tanko (**мал. 4**); “Te Linde’s Operative Gynecology” (2008) J.A. Rock, J.D. Tompson; “Атлас тазовой хирургии” (1999) К.Р. Уиллиса; “Campbell’s Urology” (2016) P.C. Walsh та співавт.; “Оперативная гинекология” (1999, 2004) Х.А. Хирша та співавт.; “Urinary incontinence in primary care” (2000) L. Cardozo, D. Staskin, Kirby M. (**мал. 6**); “Clinical urogynaecology” (2000) S.L. Stanton, A.K. Monga; “Клиническая урогинекология” (2000) А.С. Переверзева; “Урогинекологический атлас” (2001) Ю. А. Илюхина та співавт.; “Оперативная урология” (2001) Ф. Хинмана; “Недержание мочи у девочек и женщин, у мальчиков и мужчин, у пожилых людей” (2001) П.П. Салова; “Incontinence in women” (2002) MacLean A., Cardozo L. (**мал. 7**); “Оперативная урогинекология” (2003) Г. Херта; “Female pelvic medicine and reconstructive pelvic surgery” (2003) H.P. Drutz та

співавт.; “Гиперактивный мочевой пузырь” (2003) Д.Ю. Пушкаря; “Understanding stress urinary incontinence” (2004) P. Abrams, W. Artibani (**мал. 8**); “Female urinary incontinence in practice”(2004) M. Parsons, L. Cardozo (**мал. 9**); “Female urology, urogynecology, and voiding dysfunction” (2005) S.P. Vasavada із співавт.; “Нейроурология” (2005) В.Н. Крупина, А.Н. Беловой; “Vaginal surgery for incontinence and prolapse” (2006) P.E. Zimmern та співавт. (**мал. 10**); “Pelvic floor dysfunction. A multidisciplinary approach” (2006) Davila G.W. та співавт.; “Уродинамические исследования у женщин” (2006) Д.Ю. Пушкаря, Л.М. Гумина; “Урологическая гинекология” (2006) Ю.В. Цвелева, С.Б. Петрова; “Стрессовое недержание мочи у женщин” (2006) В.П. Александрова, А.В. Куренкова, Е.В. Николаевой (**мал. 11**); “Urogynecologia in primare care”(2007) P.J. Culligan, R.P. Goldberg; “The female pelvic floor function, dysfunction and management according to the integral theory” (2007) P. Petros; “Female urology. A practical clinical guide” H.V. Goldman, S.P. Vasavada; “Троакарный синтетический слинг” (2007) В.В. Данилова та О.Б. Лорана (**мал. 13**); “Urogynecology and reconstructive pelvic surgery” (2007) M.D Walters, M.M. Karram (**мал. 12**); “Female genital prolapse and urinary incontinence”(2008) V. Gomel, Bruno van Herendael (**мал. 16**); “Female urology” (2008) S. Raz., L.V. Rodriguez (**мал. 15**); “Therapeutic management of incontinence and pelvic pain” (2008) J. Haslam, J. Laycock (**мал. 14**); “Симптомы нижних мочевых путей” (2009) А.С. Переверзева, В.А. Козлюка; “Textbook of female urology and urogynaecology” (2010, 2017) L. Cardozo, D. Staskin (**мал. 22**); “Overactive bladder syndrome and urinary incontinence” (2012) H. Hashim, P. Abrams; “Функциональная урология и уродинамика” (2013) Д.Ю. Пушкаря, Г.Р. Касяна; “Недержание мочи у женщин” (2013) А.И. Неймарка, М.В. Раздорской (**мал. 19**); “Surgery for urinary incontinence”(2013) Dmochowski R. та співавт. (**мал. 18**); “Understanding female urinary incontinence & Master Management” (2014) P. Trivedi, A. Rane (**мал. 20**); “Urinary incontinence” (2015) J. Steward (**мал. 21**); “Incontinence” (2017) P. Albrams із співавт. (**мал. 23**); “Ошибки и осложнения в урогинекологии” (2017) Д.Ю. Пушкаря, Г.Р. Касяна; “Атлас реконструктивной хирургии влагалища” (2019) Ш. Раза. Саме ці праці висвітлюють сучасний стан діагностики та лікування нетримання сечі у жінок.

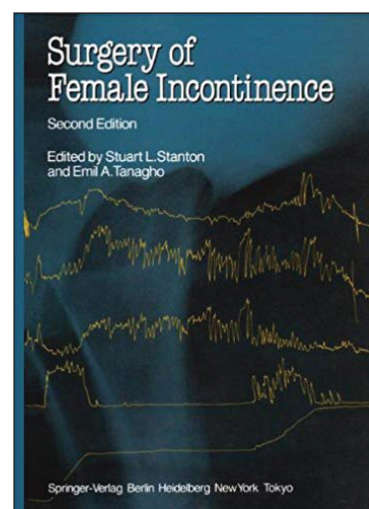
Мал. 1.

“Недержание мочи” (Гаврилюк И.А., Гаврилюк Н.А. 1978).

Мал. 2.

“Female stress incontinence” (Ulmsten U., 1983).

Мал. 3.

“Surgery of female incontinence” (Stanton S.L., Tanago E.A., 1986).